

BYSTRZE (26) *av*

bystrze (14), **bystro** (11), bystrze *a.* bystro (1); bystrze *MurzHist, BielKom, LubPs, Mącz* (4), *OrzQuin, MycPrz, StryjKron, ReszPrz, Calep*; bystro *BartBydg, BielKron, Oczko* (2), *SkarŻyw* (2), *SarnStat, KmitaSpit, PowodPr*, bystrze : bystro *RejWiz* (1 : 1), *RejZwierc* (1 : 1).

e oraz *o jasne*

sup nabystrz(e)j (1).

Sł stp, Cn notuje, *Linde XVI w.* (jeden z tych samych przykładów) – *XVII (z Cn) – XVIII w.*

1. *Szybko, prędko, ostro; rapide Mącz Cn; fortiter, vehementer BartBydg; acriter Mącz; affectate Calep; acutum Cn* (17) : *BartBydg* 249b; *Rapide, Prędko/ skoro/ byftrze. Mącz* 346a, 2b; byftrze zápalczywy gniew fwoy [...] [*Aleksander*] vfmierzywfy/ onę przeciw Mofkwi wyprąwę ná infzy czas odłożył. *StryjKron* 697.

a. *O ruchu wody lub innej cieczy: wartko, burzliwie* (10) :

Zwrot: »bystro iść, bieżec, ciec, ciekący, płynący« [*szyk zmienny*] (2 : 1 : 1 : 3 : 1); *LubPs* cc4v; *BielKron* 331; *Torrentia flumina, Rzeki fzumieyące wielkim pędem á byftrze ciekące. Mącz* 459d, 346a; *RejZwierc* 20v; *Oczko* 7, 7v; gdyż *Wiłłá/ Bug/ Narew/ byftrze bieżą/ y fzeroko wyléwáią/ rwąc y pfuiąc brzégi. SarnStat* 1179.

»bystro wstawac« (1): iáko woda z deždzu mętna [...] byftrze wftáie: ále wnet mijá *SkarŻyw* 374.

W przen (1) : że okrutné morze ciężkie⁸⁰ gniewu iego/ wlyzfki fwoie wiry i náwałności na moię głowę byftrze toczy *MurzHist Lv*.

b. *O ruchu zwierzt:* *szybko, prędko, rączo; zwinnie* (3) : Bo ácz koń cudne źwirzę kiedy byftrze kroczy *RejWiz* 8; *Rybá w fzyrokim morzu iáko byftrze pływa/ A wždy gdy chce ten człowiek w iego ręku bywa. RejWiz* 50; *KmitaSpit C*.

2. *Inteligentnie, roztropnie, mądrze* (1) : kiedy fie nachytrzey/ nabyftrzey/ naokazáley/ nadowodniy człowiek nágada *GostGospSieb* +3.

3. *Pochopnie, popędliwie; nierozważnie, lekkomyślnie; swawolnie; zuchwale; affectate Calep* (8) : *Powiedzcie mu nie pifz byftrze BielKom* A4; *Ięli fye náfzy byli [...] y Stánkárowéy nowéy Wiáry/ bárzo byftrze OrzQuin* I4; *Ták kácerftwo wchodzi frogo y byftrze SkarŻyw* 374; *Calep* 39b; *PowodPr* 58.

Szeregi: »hardzie, bujno a bystro« (1): *A gdykolwiek hárdzye/ buyno/ á byftrze fobie co poczynáli/ záwždy Pan Bog opufzczáł ie RejZwierc* 257v.

»bystrze y popędliwie« (1): *Lekkowaźnie w tym fobie innych pokładáli/ Byftrze á popędliwie ná brácią fukáli. MycPrz* I B2v.

»bystrze a swowolnie« (1): *Práżdziádow fwoich/ktorych baczenie ták byftrze y ták fwowolnie gánią ReszPrz* 96.

Synonimy: 1. *barzo, chybko, chyžo, ostro, prędko, rzeźwie, skoro, żartko; a. wartko; 2. chytrze; 3. bujno, hardzie, popędliwie, swowolnie.*